

**Ammattiliitto Pron lausunto koskien hallituksen esityksen luonnosta laeiksi yliopistolain, ammattikorkeakoululain, opintotukilain 4 §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (tutkinto avoimena korkeakouluopetuksena)**

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Prota lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi yliopistolain, ammattikorkeakoululain, opintotukilain 4 §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

Esityksen mukaan korkeakouluille annettaisiin mahdollisuus järjestää suomen- ja ruotsinkielisiin alempiin ja ylempiin korkeakoulututkintoihin sekä ammattikorkeakoulututkintoihin ja ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin johtavaa koulutusta myös maksullisena avoimena korkeakouluopetuksena. Esityksen mukaan maksuttoman tutkintokoulutuksen rinnalle ehdotettava mahdollisuus maksulliseen tutkintokoulutukseen kohdentuisi erityisesti työssäkäyville ja korkeakoulututkinnon jo suorittaneille. Koulutukseen voisi kuitenkin osallistua myös ensimmäistä korkeakoulututkintoaan suorittavat. Samalla säilytetään pääperiaate korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen maksuttomuudesta eikä heikennetä kenenkään nykyistä mahdollisuutta osallistua maksuttomaan tutkintokoulutukseen.

Avoimena korkeakouluopetuksena järjestettävään tutkintokoulutukseen ei sovellettaisi opiskelijavalintoja ja opiskeluoikeutta koskevia yliopistolain ja ammattikorkeakoululain säännöksiä. Avoimena korkeakouluopetuksena järjestettävä maksullinen tutkintokoulutus ei saisi heikentää korkeakoulujen järjestämää muuta tutkintokoulutusta ja siitä olisi perittävä opiskelijoilta vähintään koulutuksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset kattava maksu. Avoimena korkeakouluopetuksena tutkintoa suorittavat opiskelijat eivät olisi oikeutettuja opintotukeen eivätkä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluihin.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2028.

Ammattiliitto Pro kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä lausuntopyynnöstä ja pyydettyä lausua esityksestä seuraavaa:

**Yleiset huomiot ja lausunnon pääkohdat**

Pro ei kannata esitystä tutkinnon suoritusoikeuden antamisesta avoimessa korkeakoulutuksessa opiskeleville. Toteutuessaan esitys muuttaisi olennaisesti maksuttoman tutkintokoulutuksen periaatteita, lisäämättä kuitenkaan laajasti jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia opintojen täyskattaisuudesta johtuvan kalleuden takia. Pro huomioi kannassaan myös sen, että esityksen valmistelua tukeneen ohjausryhmän enemmistö on suhtautunut kielteisesti esitykseen.

Pro näkee esityksessä riskin sille, että mikäli avoimen kautta avataan maksullinen väylä tutkintoon, johtaisi se ennen pitkää maksuttoman tutkintokoulutuksen periaatteiden nakertamiseen laajemminkin. Tätä tukee esityksen vaikutusarvio, jossa todetaan, että korkeakoulujen mahdollisuuksilla saada rahoitusta maksullisesta tutkintokoulutuksesta saattaisi olla myöhemmin vaikutusta korkeakoulujen saaman julkisen rahoituksen kokonaisuuteen, erityisesti valtionrahoituksen osalta. Mikäli koulutuksen kustannuksia siirretään enenevässä määrin yksilöiden vastuulle, vähentää se koulutuksen saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta, joista tulisi Pron näkemyksen mukaan pitää kiinni myös tulevaisuudessa, jotta tavoiteltu nuorten korkeakoulutusasteen nostaminen

ja aikuisten jatkuvaan oppimiseen osallistuminen on mahdollista.

### **Esityksen tavoitteet**

Esityksen tavoitteeksi mainitaan tutkintoon johtavan koulutuksen tarjonnan laajentaminen ilman julkista rahoitusta, ja korkeakoulututkinnon suorittamisen mahdollistaminen nykyistä suuremmalle osalle suomalaisia. Avoimena korkeakouluopetuksena järjestettävä maksullinen tutkintokoulutus olisi tarkoitettu erityisesti työssäkäyville ja korkeakoulututkinnon jo suorittaneille rajaamatta kuitenkaan pois muiden mahdollisuuksia hakeutua koulutukseen. Esityksen mukaan tutkintoon johtavasta opiskelusta avoimessa korkeakoulutuksessa on tarkoitus tehdä täyskattoellista, mikä tarkoittaisi esityksessä esitetyn arvion mukaan tuhansien eurojen maksuja koko tutkinnon ajalta.

Samalla esityksessä todetaan, että koulutusinvestoinnin ollessa yksilölle taloudellisesti merkittävä, koulutuskysyntä kohdistuisi todennäköisesti sellaisille korkean hakupaineen aloille, joilla suoritettu tutkinto takaa hyvän työllisyyden ja tulotason, esimerkiksi lääketieteen, oikeustieteen ja yliopistojen tekniikan alan ja kauppatieteen koulutukseen. Tällaisilla aloilla korkeamman sosioekonomisen taustan opiskelijat ovat jo nykyisin yliedustettuina. Pro pitääkin erityisesti esityksen tavoitetta korkeakoulututkinnon suorittamisen mahdollistamisesta nykyistä suuremmalle osalle väestöä ja valittuja keinoja keskenään ristiriitaisina.

### **Tutkintokoulutuksen järjestämistä koskevat ehdotukset**

Ei lausuttavaa.

### **Opiskelupaikkojen varaamiseen (ensikertalaiskiintiö) liittyvä ehdotus**

Ei lausuttavaa.

### **Vaikutusarviot**

Vaikutukset korkeakouluille

Esityksen mukaan avoimena korkeakouluopetuksena järjestettävä tutkintokoulutus olisi kuten muukin avoin korkeakouluopetus lähtökohtaisesti kaikille avointa, eikä siihen sovellettaisi opiskelijavalintoja ja opiskeluoikeutta koskevia yliopistolain ja ammattikorkeakoululain säännöksiä. Tämä tuottaisi tilanteen, jossa osa opiskelijoista on päässyt tutkintoon johtavaan koulutukseen todistusvalinnan tai pääsykokeiden kautta, osa taas maksamalla opinnoista, jolloin opiskeluvalmiudet ja tuen tarve voivat vaihdella paljonkin.

Esityksen mukaan avoimena korkeakouluopetuksena suoritettavien tutkintojen tarjoaminen ei saa heikentää muuta tutkintokoulutusta ja heikentämiskiellon noudattaminen edellyttää, että korkeakoulut seuraavat siirtymiä maksullisesta maksuttomaan koulutukseen ja kohdentavat vastaavasti resursseja maksuttoman koulutuksen aloituspaikkojen lisäämiseen. Pron näkemys on, että uusi opinto-oikeusryhmä ja siirtymien seuraaminen tarkoittaisivat ennalta vaikeasti arvioitavaa määrää lisätyötä niin opintohallinnolle kuin opettajille, jolloin olisi todella vaikeaa huolehtia siitä, ettei muu tutkintokoulutus heikkene.

Vaikutukset yhteiskuntaan

Mikäli esitys toteutetaan, tulisi korkeakouluihin ensimmäistä kertaa väylä, jossa tutkinnon suorittamisoikeus ei perustuisi erilliseen arviointiin ja valintaan, vaan siihen, että opiskelija ilmoittautumalla osallistuu maksulliseen tutkintokoulutukseen. Lisäksi avoimen korkeakouluopetuksen asema osana korkeakoulujärjestelmää muuttuisi ja sen järjestämistapa eriytyisi kahteen rinnakkaiseen tehtävään: perinteiseen jatkuvan oppimisen avoimeen opintotarjontaan sekä pitkäjänteisempään maksulliseen tutkintokoulutukseen. Nämä olisivat erittäin merkittäviä muutoksia suomalaisessa koulutuspolitiikassa, joiden vaikutuksia on nopealla aikataululla virkamiestyönä tehdyssä esityksessä arvioitu erittäin suppeasti.

### **Voimaantuloaikataulu**

Ei lausuttavaa.

### **Helsingissä 1.6.2026**

Henrik Haapajärvi  
yhteiskuntasuhdejohtaja

Julia Kurki  
yhteiskuntasuhteiden asiantuntija, koulutuspoliittinen vastaava  
Ammattiliitto Pro